SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2696

av Elin Hjelmestam m.fl. (L)

Utbildning och omställning för framtidens kompetensförsörjning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka yrkesutbildningar för att främja svensk kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta utbildningsformen nationell yrkesutbildning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka omställningsmöjligheterna för människor i arbete och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken för internationella forskare och doktorander och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Sverige som STEM-nation och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk arbetsmarknad är i snabb förändring. Digitalisering, teknikutveckling och klimatomställning gör att arbetsuppgifter förändras, nya jobb växer fram och andra försvinner. Matchningen på arbetsmarknaden är en utmaning, när många går utan arbete

samtidigt som företagen skriker efter arbetskraft. Utbildning ska alltid löna sig, och ge utdelning i form av ett ökat värde på arbetsmarknaden. Tillsammans behöver det offentliga och näringslivet möta utmaningarna och säkerställa framtidens kompetensförsörjning.

Sverige behöver fler yrkesutbildade

För att möta kompetensbristen behöver Sverige fler yrkesutbildade personer. Under mandatperioden 2022–2026 har Liberalerna i regeringen främjat yrkesutbildningar, både på gymnasial nivå och i yrkeshögskolan. Vi vill också se ett bättre yrkesgymnasium, med både program som är högskoleförberedande och kortare program riktade mot bristyrken. Vi har bland annat reformerat statsbidraget för regionalt yrkesvux, möjliggjort en ny form av branschskolor, kortat handläggningstiderna för omställningsstudiestöd, inrättat en ny utbildningsform – Nationell yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå, beslutat om att ersätta dagens examensprov med branschnära yrkesprov, byggt ut yrkeshögskolan med betydligt fler utbildningsplatser och möjliggjort ett bredare utbud i yrkeshögskolan.

Ett utbud som har stor framgång för att fler ska komma i arbete. En anledning till detta är den nära kontakten som finns för att anpassa utbudet till företagens behov. Det arbetet behöver fortsätta och fler behöver få kunskapen om möjligheterna att gå en yrkesutbildning.

För oss liberaler är det en självklarhet att utbildning måste vara möjlig också efter att man har etablerat sig på arbetsmarknaden. När arbetsuppgifter förändras eller jobb försvinner, är det avgörande att det finns utbildningar som gör det möjligt att stärka sin kompetens, ställa om eller ta sig tillbaka till arbete. Liberalerna vill ha fler korta kurser i yrkeshögskolan för att stärka kompetensutveckling.

Nationell yrkesutbildning är en pilotverksamhet för vuxna på gymnasial nivå som genomförs av Myndigheten för yrkeshögskolan. Utbildningsformen inrättades av Liberalerna i regeringen under mandatperioden 2022–2026. Utbildningarna utformas i nära samverkan med arbetslivet för att möta kompetensbehov inom bristyrken och stärka deltagarnas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Nationell yrkesutbildning har visat sig vara framgångsrik och Liberalerna vill permanenta den.

Internationella forskare och doktorander ska vilja stanna

Sverige ska ha höga krav och ordning och reda i migrationspolitiken, och samtidigt ett system som är anpassat för dem som kommer hit för att forska, utveckla ny teknik och bygga framtidens företag. Kompetens som vill komma till Sverige ska kunna göra

det, och den som etablerar sig här ska ha goda förutsättningar att stanna och bidra långsiktigt. Liberalerna vill fortsätta förenkla regelverken för internationella forskare och doktorander, och göra det enklare för dem att komma till Sverige och föra oss framåt. Särskilt från andra demokratiska länder.

Arbetskraftsinvandring

Företagens kompetensbehov kommer dock inte kunna helt mötas av de inhemska utbildningssystemen. Inte minst för specialister och högkvalificerade tjänster kommer arbetskraftsinvandring vara nödvändigt. Sveriges position som ett attraktivt land att arbeta i ska stärkas. Redan under denna mandatperiod har regelförenklingar kommit på plats för forskare och doktorander och handläggsningstiderna har förkortats betydligt. Men ytterligare förbättringar behöver göras. Liberalernas politik för en ökad arbetskraftsinvandring utvecklas i vår migrationspolitiska motion.

Fler ska välja en STEM-utbildning

Företag inom allt från energi till life science och digitalisering efterfrågar kompetens som i dag inte finns i tillräcklig omfattning. Bristen på ingenjörer riskerar att bli ett direkt hinder för investeringar, innovation och tillväxt i Sverige.

Sverige ska vara en ledande kunskapsnation även i framtiden. Under mandatperioden 2022–2026 har Liberalerna i regeringen tagit fram en STEM-strategi med höga ambitioner för att stärka Sveriges kompetensförsörjning inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. Inom ramen för strategin har en STEM-delegation tillsatts med syftet att göra utbildningarna mer attraktiva bland annat för nya grupper.

Liberalerna i regeringen har även byggt ut civilingenjörsutbildningarna genom ett så kallad ingenjörspaket. Antalet utbildningsplatser har ökat och resurserna per student har förstärkts, satsningar uppgår till cirka 600 miljoner kronor. Samtidigt har Liberalerna satsat för att förbättra kunskaper i natur- och teknikämnena i grundskolan.

Sverige har en lång tradition som ingenjörsland. Den positionen är inte självklar i en tid där andra länder investerar kraftigt i teknik och utbildning. Ska vi behålla vår konkurrenskraft krävs att fler studenter inte bara påbörjar tekniska utbildningar, utan också fullföljer dem.

Arbetet med att stärka Sverige som STEM-nation måste fortsätta.

Det ska löna sig att utbilda sig

Sverige är ett av de länder där det lönar sig allra sämst att utbilda sig vidare i hela OECD. Det beror bland annat på att vi har en i internationell jämförelse hög marginalbeskattning, och att det är många som någon gång betalar den. För de med en

examen från högre utbildning är det två tredjedelar som någon gång betalar den högsta marginalskatten, och en majoritet av alla svenskar gör det någon gång.

Enligt Produktivitetskommissionen leder den höga marginalskatten bland annat till att människor väljer bort att utbilda sig, har negativa effekter på innovation och minskade incitament till kompetenshöjning senare i livet.

För att stärka företagens kompetensförsörjning, stärka investeringarna i humankapital och stärka tillväxten behöver utbildningspremien höjas.

Elin Hjelmestam (L)

Joar Forssell (L)

Pär Gustafsson (L)

Roger Haddad (L)

Camilla Mårtensen (L)

Lina Nordquist (L)